

Dokument nr. 12:11

(2003-2004)

Grunnlovsforslag fra Åse Gunhild Woie Duesund, Dagrun Eriksen og Per Steinar Osmundnes

Grunnlovsforslag fra Åse Gunhild Woie Duesund, Dagrun Eriksen og Per Steinar Osmundnes om ny § 95 a i Grunnloven. (Vern av liv)

Til Stortinget

BEGRUNNELSE

Respekten for liv og menneskeverd er et av de grunnleggende prinsipper i vår kulturarv og preger vårt samfunn både gjennom lovgivning og etiske normer.

Retten til liv, frihet og personlig sikkerhet er fastslått i Verdenserklæringen for menneskerettighetene av 10. desember 1948 (art. 3). Retten til liv er videre slått fast i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (art. 2), FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (art. 6) og FNs barnekonvensjon (art. 6) som alle er ratifisert av Norge og er gjort til norsk lov gjennom menneskerettsloven.

Vern om menneskelivet og personlig frihet er så grunnleggende prinsipper at de også bør komme til uttrykk i Grunnloven. Retten til liv og retten til frihet er to av grunnpilarene i vår vestlige kulturkrets. Etter denne tradisjon er det et mål for ethvert samfunn å trygge det enkelte menneskes liv og gi det mulighet for livsutfoldelse.

Hensikten med en grunnlovsbestemmelse er å understreke at den grunnleggende respekt for liv og menneskeverd fortsatt skal prege vårt samfunn.

Menneskeverdet er ikke avhengig av det enkelte menneskets egenskaper og mulighet for livsutfoldelse. Alle mennesker har samme verdi.

Menneskeverdet er ikke betinget av kjønn, rase, utseende, alder, seksuell legning, helse eller funksjonsdyktighet. Mennesket oppnår ikke sin egenartede verdi i kraft av en bestemt utrustning eller som føl-

ge av bestemte prestasjoner. Retten til liv er den mest grunnleggende av alle menneskerettigheter.

Retten til "personlig Frihed" er av vesentlig betydning for den enkeltes selvforståelse og trivsel. I et demokrati tilhører den grunnprinsippene. Den korresponderer med en utbredt oppfatning i det norske samfunn. Ved å ha denne rett i Grunnloven vil en motvirke eventuelle forsøk på å legge totalitære bånd på mennesket og frata det selvbestemmelsesretten på følsomme livsområder.

Den medisinske utvikling har ført til en situasjon hvor mennesker i større grad enn tidligere kan velge mellom liv og død. Vi står overfor nye problemstillinger både ved livets begynnelse og avslutning og trenger en sterkere bevisstgjøring av de etiske vurderinger i disse sammenhenger. Dette aktualiserer et klart grunnlovsmessig utgangspunkt når lovgivning på til dels nye områder skal utformes.

Flere problemstillinger reiser seg omkring svangerskapsavbrudd og fosterdiagnostikk. Stadig flere sykdommer og misdannelser kan diagnostiseres allerede på fosterstadiet. Vi står derfor ikke lenger bare overfor spørsmål om svangerskapsavbrudd av hensyn til andre enn fosteret, for eksempel moren, men i økende grad spørsmål som svangerskapsavbrudd som innebærer kvalitative vurderinger av menneskeverdet.

Vi viser her til debatten om "sorteringssamfunnet" og de sterke reaksjonene på at det nå er mulig ved hjelp av ulike former for fosterdiagnostikk selektivt å fjerne fostre med for eksempel uønsket kjønn, eller med funksjonshemninger som Downs' syndrom.

Utviklingen innen bio- og genforskning reiser ytterligere spørsmål om vern av fosteret, bruk av fostervev mv. Den raske utvikling innen moderne reproduksjonsteknologi for å avhjelpe barnløshet reiser også spesielle etiske spørsmål.

Den medisinske utvikling har også ført til at en ved livets avslutning oftere enn før står overfor vanskelige etiske avveininger. Hvor lenge skal den medisinske behandling fortsette eller kunstig liv opprettholdes? Det har i stor utstrekning vært overlatt til legene å vurdere og ta standpunkt i disse spørsmål. Det er imidlertid også et samfunnsansvar å sørge for en gjennomdrøfting av disse spørsmål. Det er rimelig å grunnlovsfeste at retten til liv gjelder til en naturlig død.

Som en konsekvens av det menneskesyn vi har gitt uttrykk for, mener vi at menneskelivet er ukrenkelig fra begynnelse til slutt. Retten til liv og legemlig integritet må omfatte hele livsspennet fra den første begynnelse ved befruktning til døden inntreffer.

Hvordan menneskeverdet og vern av livet skal utformes og hvilke nødssituasjoner som skal kunne begrunne unntak fra det prinsipielle utgangspunkt, må avklares i forbindelse med lovgivningsarbeidet på de enkelte felter.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Ny § 95 a skal lyde:

Menneskeverdet skal være ukrænkelig. Enhver har Ret til Liv og legemlig Integritet fra Undfangelse til naturlig Død.

Enhver Borger har Ret til personlig Frihed og Livsudfoldelse inden de Grændser som følger af Lov og Ret.

Nærmere Bestemmelser om Borgernes Frihed og Ret og deres Retsvern gives ved Lov.

30. september 2004

Åse Gunhild Woie Duesund

Dagrun Eriksen

Per Steinar Osmundnes

Referert i Stortingets møte 30. september 2004.

"Forslaget blir under presidentens ansvar å bekjentgjøre ved trykken for å komme til avgjørelse på første, annet eller tredje Storting etter neste valg."

Jørgen Kosmo
president

Signe Øye
sekretær